

Zofija BABICKIENĖ

KELIOS PASTABOS APIE KULIŲ ŠNEKTOS LEKSIKĄ

Kulių šnektą, priklausanti šiaurės žemaičių kretingiškių plotui, yra gana tolima bendrinei kalbai bei aukštaičių tarmėms. Vilniaus universiteto ir Pedagoginio universiteto II kurso studentai lituanistai, ten atlikdami mokomąją dialektologinę praktiką, 1996 m. liepos mėn. užrašė ir į Lietuvių kalbos instituto Žodyno skyrių atidavė beveik 3000 lapelių.

Kuo įdomi ir unikali Kulių šnektos leksika? Kurie joje vartojami žodžiai bei žodžių junginiai skiriasi nuo kitų žemaičių šnektų bei bendrinės kalbos? Kuliškiai turi daug žodžių, kurie vartojami ir didesniame žemaičių šnektų plote, pvz., *aulỹs* „avilyš“, *čyderstvà* „patyčios“, *gražóti (iš-)* „grasinti, grūmoti“, *kresnà* „spirgas“, *krūpė* „rupūžė“, *lėbeda* „ištižėlis, niekam tikęs žmogus“, *puřmonas* „vežėjas“, *pōdiška* „pagalvė“, *priklūs, -ì* „įkyrus“, *šlāmai* „šiukšlės“, *tėvas, -à* „plonas“, *vāksyti* „barti“, *zauksóti* „nieko neveikiant leisti laiką“.

Iš kretingiškių šnektai būdingų žodžių, užrašytų Kulių apylinkėse, paminėtini šie: *ābėciai* „tapetai“, *brūkšmonas* „kalvio nukaltas pjūklas“, *būilė* „bulvė“, *bušis* „ašis“, *činkyties* „kasytis“, *drōtė (-is)* „viela“, *kandėlė* „bidonėlis“, *kōsas* „rūgimo bakterijos“, *kriáuškai* „šonkauliai“, *kriūkis* „ramentas“, *kuřminas* „kurmiarausis“, *lāpkritis* „lapkritis“, *lėnkė* „žemės įlinkimas“, *meñtė (-is)* „įrankis bulvėms kasti, mirkė „mirkalas, padažas“, *nōgniai* „labai“, *nóntiais* „nors“, *pabalōtai* „vystyklai“, *paradà* „jaunųjų palyda“, *pasabnūs -ì* „tinkamas“, *pastrajai* „gražūs drabužiai“, *pravornūs (-ì)* „vykęs, šaunus“, *preminė* „priemenė“, *pūksis* „pjūkliukas“, *pūsrytė* „pusrytis, pusryčiai“, *reñdėlius* „puodas“, *slabānas, tapšānas* „tachta“, *sliņkas, -à* „tingus, nedarbštus“, *sukriūšti* „ppr. košę sugrūsti“, *svėtimties* „būti nedrašiam“, *šėlaūnis* „kas mėgsta žaisti, šėlti“, *šlėbė* „suknelė“, *špėkis* „ratų stipinas“, *trūktinas, -à* „neprotingas, negudrus“, *trūmulis* „arbatinis, virdulys“, *užganėdinti* „patenkinti“, *vālė* „valia“, *valei* „sakoma žymint veiksmo pradžia“, *vietėlė* „sodyba, namai“, *žemýnais* „žemyn“, *žiógspiros* „pjuvenos“ ir kt.

Iš čia pateiktų kelių pavyzdžių matyti, kad Kulių šnektose pasitaiko vardažodžių kamiengalių mišimo, giminių svyravimo atvejų, įvairiausių fonetinių reiškinių (nosiniai balsiai) bei įdomiausios semantinės motyvacijos žodžių, gana neįprastų reikšmių.